

Цюкало Л. В.

ад'юнкт Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна, Lyuda1981@bigmir.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6870-4683>

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Анотація. *Визначено, що оборонна сфера потребує чималих фінансових ресурсів на її підтримку та розвиток, особливо в разі ведення бойових дій. Досліджено теоретико-методичні засади формування й функціонування фінансового механізму Збройних Сил України загалом та виокремлено його складові. Розкрито особливості та сутність фінансового механізму соціального забезпечення військовослужбовців ЗСУ. Визначено основні умови, необхідні для реалізації цього механізму. Встановлено, що чинний фінансовий механізм ЗСУ не дає змоги повною мірою виконувати завдання реформи в оборонному відомстві, яка базується на принципах провідних країн НАТО. Підкреслено, що обов'язковою умовою розбудови збройних сил нового зразка є вдосконалення фінансового забезпечення їх соціальної сфери, від чого істотно залежить боєдатність військ. Запропоновано заходи з подолання проблем, пов'язаних із соціальним забезпеченням військовослужбовців.*

Ключові слова: фінансовий механізм, соціальне забезпечення, фінансове забезпечення, військовослужбовці, Збройні Сили України.

Рис. 1. Літ. 13.**Liudmyla Tsiukalo**

The Military Institute of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, Lyuda1981@bigmir.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6870-4683>

FEATURES OF THE FINANCIAL MECHANISM OF SOCIAL SUPPORT FOR THE UKRAINIAN ARMY PERSONNEL

Abstract. *The transition of the armed forces to the professional basis of manning at present, leads to the formation of a qualitatively new approach in determining the priority areas of social security for the personnel of the army and persons dismissed from military service. Accordingly, the implementation of these tasks is not possible without the construction of an adequate financial mechanism. The current financial mechanism does not fully allow the task of reforming the Armed Forces of Ukraine. The article reveals the content of the financial mechanism of social security for military personnel of the Armed Forces of Ukraine and identifies the main components of this mechanism for its implementation. The theoretical and methodological foundations of the formation and functioning of the financial mechanism of the Armed Forces of Ukraine as a whole, in particular, modern approaches to the determination of its constituent elements are investigated. It has been established that today the current financial mechanism of the Armed Forces does not fully allow implementing the reform tasks in the defense department, based on the principles of the leading NATO countries. The development of the Armed Forces of a new standard is impossible without improving the financial support of their social sphere, which significantly affects the combat effectiveness of the troops. Measures are proposed to overcome the problems associated with the social security of military personnel.*

Key words: financial mechanism, social support, financial support, service personnel, Armed Forces of Ukraine.

JEL classification: H53, I38.

© Цюкало Л. В., 2019

Цюкало Л. В.

ад'юнкт Военного института Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСОВОГО МЕХАНИЗМА СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ

Аннотация. Определено, что оборонная сфера требует немалых финансовых ресурсов на ее поддержку и развитие, особенно в случае ведения боевых действий. Исследованы теоретико-методические основы формирования и функционирования финансового механизма Вооруженных Сил Украины в целом и выделены его составляющие. Раскрыты особенности и суть финансового механизма социального обеспечения военнослужащих ВСУ. Определены основные условия, необходимые для реализации этого механизма. Установлено, что действующий финансовый механизм ВСУ не позволяет в полной мере выполнять задачи реформы в оборонном ведомстве, которая базируется на принципах ведущих стран НАТО. Подчеркнуто, что обязательным условием развития вооруженных сил нового образца является усовершенствование финансового обеспечения их социальной сферы, от чего существенно зависит боеспособность войск. Предложены меры по преодолению проблем, связанных с социальным обеспечением военнослужащих.

Ключевые слова: финансовый механизм, социальное обеспечение, финансовое обеспечение, военнослужащие, Вооруженные Силы Украины.

Для розв'язання збройного конфлікту на Сході України необхідно поповнити лави військовослужбовців, що вимагає істотно більших видатків державного бюджету на їх утримання. Оборонна сфера потребує значних фінансових ресурсів на її підтримку й розвиток, надто в умовах ведення бойових дій. Ідеться не лише про забезпечення сучасним озброєнням, новітньою технікою та спецзасобами, а й про належні виплати військовослужбовцям, розв'язання їхніх побутових питань, таких як харчування, забезпечення речами, житлом, медичне обслуговування. В умовах реформування Збройних Сил України (ЗСУ), котре здійснюється на принципах провідних країн – членів НАТО, набуває актуальності визначення пріоритетних напрямів соціального забезпечення військовослужбовців, що пов'язано з ефективністю розроблення й реалізації фінансового механізму соціального забезпечення військовослужбовців ЗСУ та членів їхніх сімей, а також осіб, звільнених з військової служби.

Питання ефективності фінансового механізму розглядалися в працях таких учених-економістів, як А. І. Васечко, Н. А. Дехтяр, Т. І. Єфименко, М. І. Мальований та ін. [1–4]. Проте більшість із них зосереджені на проблемах дії фінансового механізму соціального страхування та пенсійного забезпечення. Дослідженнями у сфері функціонування фінансового механізму ЗСУ займалися О. П. Голота, Ю. Б. Медведєв, І. М. Семеніхін, С. М. Чимишенко [5–7]. При цьому наукових праць, де наводиться визначення понять “фінансовий механізм Збройних Сил України” та “фінансовий механізм соціального забезпечення військовослужбовців” досить мало.

Метою статті є розкриття сутності фінансового механізму соціального забезпечення військовослужбовців ЗСУ та окреслення основних складових останнього для його реалізації.

Ефективність соціального забезпечення військовослужбовців залежить від послідовності й цілеспрямованості державної політики, котра повинна бути зосереджена на підвищенні статусу військовиків. Розроблення дієвого механізму фінансування заходів їх соціального забезпечення істотно прискорює становлення стандартів соціального захисту військовослужбовців та сприяє належному виконанню ними завдань, пов'язаних із інтеграцією України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуттям членства в ЄС і НАТО, побудовою рівноправних, взаємовигідних відносин із іншими країнами [8].

Завдяки розвитку національної фінансової системи соціальний захист військовослужбовців ЗСУ набув статусу її окремої складової. Фінансовий механізм функціонування бюджетних закладів, до яких належить Міністерство оборони України, має характерні риси, обумовлені неприбутковою природою бюджетної сфери, а також особливостями джерел мобілізації фінансових ресурсів і порядку їх розподілу [2].

У вузькому розумінні фінансовий механізм – це набір конкретних фінансових важелів та методів впливу на нагромадження, використання фінансових ресурсів для забезпечення функціонування й розвитку суб'єктів господарювання, державних структур і населення. Основними елементами фінансового механізму є: фінансові інструменти; фінансові методи; фінансові важелі; інформаційне, нормативно-правове, ресурсне та організаційне забезпечення [1].

У працях О. П. Голоти, І. Ю. Марка, Ю. Б. Медведєва, І. М. Семеніхіна чітко простежується думка, що головним завданням функціонування фінансового механізму ЗСУ є забезпечення раціонального розподілу фінансових ресурсів із метою збалансування їх надходжень та витрат на потреби армії.

Досліджуючи фінансовий механізм ЗСУ, І. Ю. Марко, Ю. Б. Медведєв, І. М. Семеніхін визначають його як принципову схему практичного використання військових фінансів у економіці збройних сил, їх впливу на військово-економічні відносини, зокрема в соціальній сфері. За допомогою механізму фінансового забезпечення здійснюється широкомасштабний розподіл і перерозподіл акумульованих у збройних силах фінансових ресурсів [6, с. 58].

Розглядаючи фінансовий механізм ЗСУ загалом, ми можемо сказати, що це складова загального фінансового механізму, котрий являє собою сукупність фінансових методів, важелів, інструментів, нормативно-правового й інформаційного забезпечення, спеціально розроблених і законодавчо закріплених із метою впливу на військово-економічні відносини, в т. ч. у соціальній сфері. Основою фінансового механізму ЗСУ є поєднання його окремих елементів, що забезпечує стійке функціонування військових частин, установ та організацій.

Більшість науковців доводять, що практичне застосування фінансового механізму загалом на рівні держави, підприємницької структури, фінансового інституту чи групи громадян відрізняється. За його допомогою здійснюється розподіл і перерозподіл створюваного в державі ВВП відповідно до основних положень фінансової політики, а також управління всіма фінансовими потоками, до котрих належать формування фондів грошових коштів, їх використання, контроль формування й використання таких фондів [1, с. 104].

Фінансові ресурси ЗСУ формуються за рахунок дохідної частини державного бюджету; надходжень від плати за послуги, що надаються військовими частинами згідно з їхньою основною діяльністю; надходжень від додаткової (господарської) діяльності; плати за оренду майна збройних сил; надходжень від його реалізації; благодійних внесків, грантів та ін. Ці кошти спрямовуються на фінансування потреб армії відповідно до кошторису Міністерства оборони України. При цьому використання фінансових ресурсів є продовженням розподільчого процесу в ЗСУ, в результаті якого кошти спрямовуються на конкретні потреби залежно від завдань, що стоять перед збройними силами [6, с. 19].

Використання фінансових ресурсів на соціальне забезпечення відбувається на стадії вторинного розподілу ВВП. Це витрати на безоплатне або пільгове матеріальне й побутове забезпечення, право на котре, згідно із законодавством України, мають військовослужбовці, особи рядового й начальницького складу, а також, у частині медичної допомоги та санаторно-курортного лікування й відпочинку для оздоровлення, – члени сімей військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, пенсіонери з числа військовослужбовців, осіб рядового й начальницького складу та члени їхніх сімей, що здійснюються за рахунок бюджетних асигнувань, виплати пенсій і допомоги (кошти, які передаються до Пенсійного фонду України на виплату пенсій військовослужбовцям рядового, сержантського і старшинського складу та їхнім сім'ям). Саме з державного бюджету Міністерство оборони щороку отримує фінансування в обсязі, затвердженому законом про Державний бюджет України на відповідний рік. Кошти як загального, так і спеціального фондів держбюджету мають чітке призначення та можуть витратитися лише на ті цілі, на котрі вони були надані.

При визначенні доходів і видатків на потреби ЗСУ застосовується система законодавчих норм та нормативів, що включає закони, постанови, накази, вказівки відповідних органів, а також норми виплат і забезпечення, контрольні суми витрат. Зокрема, нормативи характеризують певний рівень забезпеченості різних видів витрат фінансових ресурсів.

За допомогою фінансового механізму утворюються та використовуються фонди фінансових ресурсів на утримання особового складу, будівництво житла для військовослужбовців, розвиток, закупівлю, модернізацію озброєння й військової техніки, фінансування інших витрат, безпосередньо пов'язаних із бойовою підготовкою особового складу ЗСУ.

О. П. Голота, досліджуючи фінансовий механізм соціального забезпечення ЗСУ, визначає його як сукупність заходів, спрямованих на фінансування соціальної сфери, розподіл і перерозподіл коштів у цій сфері з використанням відповідних нормативів, санкцій, стимулів та лімітів, а також фінансового регулювання економічних і соціальних процесів української армії [5].

Проаналізувавши різні інтерпретації й погляди вчених щодо визначення поняття фінансового механізму соціального забезпечення ЗСУ, можемо запропонувати власне трактування цієї економічної категорії. Отже, фінансовий механізм соціального забезпечення військовослужбовців є складовою фінансового механізму ЗСУ та являє собою сукупність заходів з формування та

використання фінансових ресурсів із метою матеріального й грошового забезпечення військовослужбовців у випадках, передбачених законодавством. За його допомогою здійснюється розподіл і перерозподіл певних фінансових ресурсів для реалізації матеріального забезпечення життя та здоров'я військовослужбовців ЗСУ як у грошовій, так і в натуральній формах.

На нашу думку, фінансовий механізм ЗСУ відрізняється від фінансового механізму соціального забезпечення головним чином напрямом використання фінансових ресурсів. Для того щоб профінансувати відповідні програми, необхідно законодавчо окреслити напрями мобілізації ресурсів [6, с. 58]. Функціонування фінансового механізму соціального забезпечення військовослужбовців полягає у зваженому розподілі фінансових ресурсів, що надалі є джерелом їх матеріального забезпечення та слугує мотивацією для вступу на військову службу, а також якісного виконання військових обов'язків.

Схематично структуру фінансового механізму реалізації соціального забезпечення військовослужбовців ЗСУ зображено на рисунку.

Найбільші обсяги видатків державного бюджету, наданих Міністерству оборони України, спрямовуються на виплату грошового забезпечення військовослужбовцям та заробітної плати робітникам і службовцям, забезпечення харчуванням військовослужбовців строкової служби, речовим майном, а також на фінансування будівництва (придбання) житла для військовослужбовців та ін.

У складі фінансового механізму соціального забезпечення військовослужбовців слід виділяти організаційну, правову і функціональну сторони. Вва-

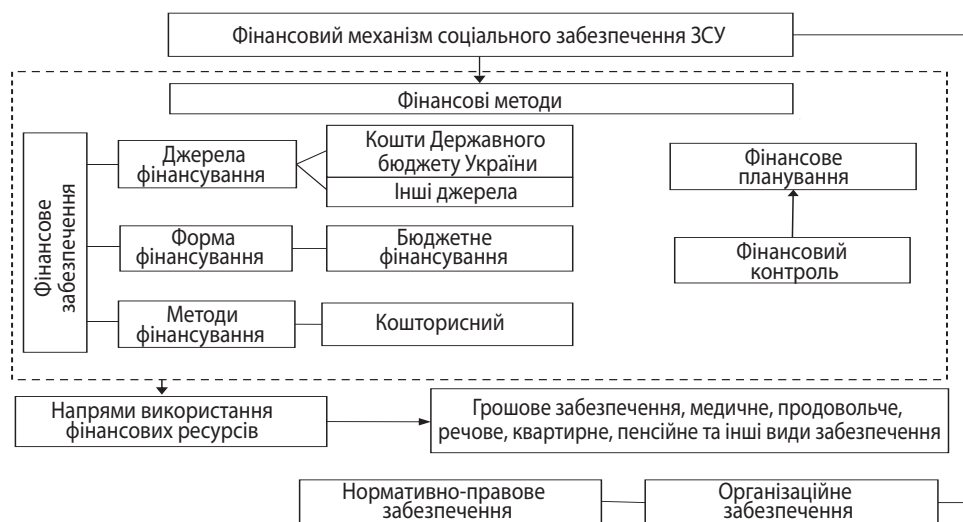

Рисунок. Структура фінансового механізму реалізації соціального забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України

Складено за: Дехтяр Н. А., Люта О. В., Пігуль Н. Г. Фінансовий механізм діяльності суб'єктів господарювання : монографія. Суми : Університет. книга, 2011. 182 с.; Семеніхін І. М., Медведєв Ю. Б., Ващенко І. В. Фінансове забезпечення збройних сил в умовах ринкової економіки України : монографія. Київ : ВД Бураго, 2006. 232 с.

жається, що організаційну сторону фінансового механізму складають різні військові фінансово-економічні органи, які виступають суб'єктами управління фінансовими відносинами і фінансовим забезпеченням потреб оборони України.

Правовий аспект фінансового механізму утворюють відповідні законодавчі й відомчі нормативні акти, що регламентують фінансові відносини та організацію фінансового забезпечення потреб збройних сил, а функціональний аспект – фінансове планування й забезпечення, а також фінансовий контроль.

Фінансовий механізм соціального забезпечення військовослужбовців, на нашу думку, передусім покликаний визначити потребу у фінансових ресурсах для військовиків та сприяти їх максимально ефективному цільовому використанню відповідно до чинного законодавства. У структурі цього механізму виокремлюють такі елементи: фінансові методи, інструменти, важелі та організаційно-правове забезпечення його функціонування. Фінансові методи включають фінансове планування, забезпечення, регулювання, контроль, нормативно-правове забезпечення, котре регулює фінансовий механізм.

Основними методами формування фінансових ресурсів для Міністерства оборони України є обов'язкова й добровільна мобілізація грошових коштів. При цьому головну роль відіграє обов'язкова мобілізація, яка полягає в примусовому й безвідплатному вилученні частини грошових коштів у їх власників на користь держави [7, с. 23].

Керованість надходжень до державного бюджету повинна супроводжуватись усвідомленням наявних цільових якісних і кількісних показників сталого розвитку, гармонізованих із затвердженими в кожній бюджетній програмі лімітами витрат для виконання відповідних завдань [3]. Однак протягом останніх років процес виконання Державного бюджету України ускладнився внаслідок загострення ризиків мобілізації доходів і здійснення видатків на ЗСУ.

Для ефективного функціонування фінансового механізму необхідне належне нормативно-правове забезпечення, що складається з норм Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей", указів Президента України, постанов Уряду, наказів Міністерства оборони України, а також підзаконних нормативно-правових актів, методичних вказівок і роз'яснень, а також включає штат і чисельність особового складу, ціни й тарифи, ліміти, норми грошового та матеріального забезпечення військовослужбовців, нормативи. Важливою складовою правильної організації соціального забезпечення військовослужбовців ЗСУ є фінансове планування бюджетних коштів, котре застосовується на етапі розроблення бюджетних запитів, складання кошторису витрат і плану асигнувань на утримання особового складу, визначення потреби військовослужбовців у різних видах соціального забезпечення. Таке планування дає можливість визначити оптимальний обсяг фінансових ресурсів для повноцінного та всебічного забезпечення основних потреб військовослужбовців, а також розмір додаткових фінансових ресурсів. Обсяг необхідних коштів визначається на підставі різних показників – штату вій-

ської організації, фактичної чисельності особового складу, норм виплати грошового забезпечення, норм матеріального забезпечення. Від якості планування й розподілу фінансових ресурсів, отриманих із бюджету, залежить рівень соціального забезпечення військовослужбовців.

У Міністерстві оборони України фінансове планування є законодавчо визначеним процесом усебічного планування та обґрунтування потреби для забезпечення проведення комплексу практичних заходів організаційно-технічного й соціально-економічного характеру, спрямованих на досягнення необхідного рівня готовності ЗСУ до виконання завдань із забезпечення обороноздатності держави на плановий період і два наступних роки. Таке планування є потужним економічним важелем підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, що орієнтує фахівців військових частин, установ, організацій на діяльність у режимі економії, пошук внутрішніх резервів та їх виважене витрачання. Від якості фінансового планування залежить безперебійне фінансування всіх заходів, передбачених планами діяльності Міністерства оборони України¹.

Світова практика пропонує раціональні підходи до підготовки та затвердження оборонного бюджету. Зазвичай вони базуються на циклічному (один цикл складається з двох-трьох років) програмно-цільовому методі “планування – прогнозування – бюджетування”. В основу цього процесу покладено довгострокові плани розвитку, які щороку коригуються [9].

У контексті переходу України на трирічне бюджетне планування було запроваджено систему середньострокового бюджетного планування в оборонній сфері. Так, починаючи з 2018 р. у Міністерстві оборони бюджетний запит був розроблений і затверджений на три роки. Середньострокове бюджетне планування як елемент програмно-цільового методу запроваджується з метою: поліпшення макроекономічного балансу шляхом розроблення узгоджених і реалістичних прогнозів доходів бюджету; визначення загальних цілей бюджетної політики та забезпечення відкритості в їх досягненні впродовж багатьох років; окреслення й дотримання чітких пріоритетів у сфері державних видатків; забезпечення можливості ініціювання змін у бюджетній політиці та механізмів контролю їх реалізації; вдосконалення розподілу бюджетних коштів, спрямованих на досягнення стратегічних пріоритетів між відповідними функціями; підвищення відповідальності головних розпорядників бюджетних коштів за їх ефективне й раціональне використання; посилення загального бюджетного контролю.

Ефективність і рівень соціального захисту військовослужбовців залежать від якісного фінансового забезпечення, яке слугує методом фінансового механізму їх соціального забезпечення та спрямоване на своєчасне й повне задоволення їхніх потреб.

Вважається, що фінансове забезпечення армії являє собою специфічний фінансовий механізм, підпорядкований завданням і функціям, котрі виконуються ЗСУ, що обумовлює певні особливості загальних теоретичних прин-

¹ До речі, саме Міністерство оборони України одним із перших почало на практиці планувати й використовувати бюджетні кошти за програмно-цільовим методом.

ципів [10, с. 238–240]. На думку колективу авторів, фінансове забезпечення ЗСУ – це система заходів, націлена на своєчасне й повне задоволення потреб військ у коштах [6, с. 15]. У свою чергу, М. І. Мальований, узагальнюючи наукові погляди щодо фінансового забезпечення, вважає, що це метод фінансового механізму, спрямований на формування та використання фінансових ресурсів у процесі діяльності суб'єктів фінансових відносин. Він зазначає, що фінансове забезпечення різних сфер діяльності має свої особливості, які залежать від суб'єктів і об'єктів фінансування, джерел фінансових ресурсів, умов та способів їх акумулювання й використання, форм фінансового забезпечення, цілей і принципів фінансування тощо [4, с. 174–185].

Таким чином, сутність фінансового забезпечення соціального захисту військовослужбовців полягає у формуванні, розподілі та витрачанні фінансових ресурсів, спрямованих на матеріальне забезпечення.

Як уже зазначалося, фінансування соціального забезпечення військовослужбовців ЗСУ здійснюється виключно за рахунок коштів Державного бюджету України на відповідний рік, а тому основною формою соціального забезпечення є бюджетне фінансування на безповоротній і безоплатній основі за рахунок коштів держбюджету з дотриманням принципів плановості, наукового обґрунтування підходів до встановлення обсягу асигнувань на соціальне забезпечення військовослужбовців, цільового характеру, максимальної економії та ефективності, контрольованості використання отриманих бюджетних коштів, публічності й прозорості.

Останнім часом з'явилося ще дві форми фінансування соціального забезпечення: внутрішнє, під котрим розуміється фінансування за рахунок фінансових ресурсів, заощаджених самим військовослужбовцем, а також членами його сім'ї; та благодійництво. Матеріальною формою прояву внутрішнього фінансування є трансферти в рамках одного чи кількох домогосподарств, члени яких поєднані родинними зв'язками. Ця форма фінансування соціального забезпечення військовослужбовців найменш регламентована з боку держави та недостатньо вивчена, оскільки спеціальних статистичних досліджень характеру і структури трансфертів між членами домогосподарств не проводиться [11]. Вона використовується дуже обмежено, адже в деяких випадках грошове забезпечення військовослужбовця слугує єдиним джерелом сімейного доходу, котре витрачається в повному обсязі.

Відповідно до ст. 1 Закону України “Про благодійну діяльність та благодійні організації”, благодійна діяльність – добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара [12]. Останнім часом волонтерські й благодійні організації відіграють доволі вагому роль у акумуляції фінансових і людських ресурсів для допомоги військовослужбовцям ЗСУ та учасникам Операції об'єднаних сил. Протягом 2014–2019 рр. відбулася зміна пріоритетів у наданні фінансової підтримки благодійними організаціями, зокрема зі сфери соціального захисту на охорону здоров'я. Разом із тим активним напрямом волонтерської допомоги залишається фінансування ЗСУ.

Дієвим методом забезпечення законного, результативного й прозорого управління фінансовими ресурсами, запобігання порушенням законодавства та зменшення корупційних ризиків у фінансуванні армії є фінансовий контроль. Це діяльність щодо перевірки правильності формування й витрачання фінансових ресурсів у процесі створення, розподілу та використання ВВП. На думку окремих науковців, зростання державних видатків на оборону України потребує створення оптимальних умов для забезпечення законного й раціонального витрачання коштів [13]. Для цього необхідна система фінансового контролю формування, розподілу та виваженого витрачання бюджетних коштів, наданих на грошове й матеріальне забезпечення військовослужбовців ЗСУ. Фінансовий контроль передбачає сукупність заходів, пов'язаних із перевіркою, спостереженням за процесами формування та використання фондів фінансових ресурсів. Він дає можливість виявити недоліки й помилки у фінансовій діяльності, вжити заходів з їх усунення, а також надає зустрічну інформацію для перспективного та поточного планування державних витрат під час визначення як цільового спрямування коштів, так і їх обсягу [6, с. 131].

Державний зовнішній фінансовий контроль (аудит) здійснюється Рахунковою палатою, котра контролює надходження коштів до Державного бюджету України та їх використання, а також Державною аудиторською службою України. Внутрішній аудит (відомчий контроль) проводиться підрозділами внутрішнього аудиту.

Отже, фінансовий механізм соціального забезпечення військовослужбовців ЗСУ має включати всі його елементи з метою належного задоволення їхніх матеріальних потреб. Наразі, в період реформування української армії, актуальним питанням є вдосконалення напрямів соціального забезпечення військовиків, що вимагає наукового обґрунтування його джерел і створення відповідної законодавчо-правової бази, що передбачає внесення певних змін до національного законодавства.

Забезпеченню нормальної діяльності й розвитку ЗСУ перешкоджає низка негативних факторів, зокрема незадовільне фінансування, обмеженість джерел формування фінансових ресурсів і жорстка регламентація напрямів їх використання. Для розв'язання окреслених проблем якраз і потрібний дієвий фінансовий механізм ЗСУ, здатний повною мірою реалізувати завдання поточної реформи в оборонному відомстві, що базується на засадах провідних країн НАТО, котрий замінить чинний, за яким планування фінансових ресурсів на практиці здійснюється за залишковим принципом.

На підставі викладеного можна сформулювати такі висновки. З огляду на проблеми, пов'язані із соціальним забезпеченням військовослужбовців ЗСУ, необхідно вжити заходів для:

- спрямування бюджетних коштів на пріоритетні напрями соціального захисту військовослужбовців;
- удосконалення механізмів витрачання бюджетних коштів, залучення інших джерел фінансування для поліпшення соціального захисту військовиків;

- визначення пріоритетів і розроблення механізмів акумулювання й використання фінансових ресурсів на розвиток соціальної сфери;
- побудови дієвого фінансового механізму забезпечення гарантій пільгового кредитування для військовослужбовців, залучення фінансових ресурсів на будівництво або придбання житла.

Крім того, в умовах проведення Операції об'єднаних сил, потрібно застосовувати нові підходи щодо планування видатків для забезпечення осіб, котрі беруть у ній участь. Кошти, що надходять як із державного бюджету, так і від волонтерів, повинні витратитися згідно із сучасною військовою доктриною, державним оборонним замовленням та стратегічним плануванням, а не відповідно до застарілих нормативів і підходів. Слід уніфікувати систему закупівель і спростити саму процедуру закупівель для Міністерства оборони України.

Список використаних джерел

1. Васечко Л. І. Співвідношення понять “фінансовий механізм”, “механізм фінансування”, “фінансове забезпечення”, “фінансове регулювання”. *Вісник Львівського університету*. 2009. № 41. С. 103–107.
2. Дехтяр Н. А., Люта О. В., Пігуль Н. Г. Фінансовий механізм діяльності суб'єктів господарювання : монографія. Суми : Університет. книга, 2011. 182 с.
3. Єфименко Т. І. Концептуальні засади подальшого розвитку системи управління державними фінансами. *Економіка України*. 2017. № 3. С. 3–19.
4. Мальований М. І. Фінансові аспекти функціонування системи соціального захисту населення в Україні : монографія. Умань : Сочінський М. М., 2016. 496 с.
5. Голота О. П. Фінансове забезпечення соціальної сфери Збройних Сил України в умовах їх реформування : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Київ, 2008. 19 с.
6. Семеніхін І. М., Медведєв Ю. Б., Ващенко І. В. Фінансове забезпечення збройних сил в умовах ринкової економіки України : монографія. Київ : ВД Бураго, 2006. 232 с.
7. Чимишенко С. М. Бюджетний механізм фінансування особового складу Збройних Сил України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2012. 257 с.
8. Про національну безпеку України : закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
9. Фінансування силових інститутів держави: порівняльний аналіз ситуації в Україні та провідних європейських країнах / Нац. ін-т стратег. дослідж. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/December2009/18.htm>.
10. Семеніхін І. М. Принципи фінансового забезпечення Збройних Сил України. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2003. Вип. 2. С. 238–245.
11. Огінська А. Ю. Соціальний захист населення та фінансовий механізм його реалізації: теоретико-концептуальний зріз. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 131–136.
12. Про благодійну діяльність та благодійні організації : закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.
13. Купалова Г., Алексеєнко О. Удосконалення та розвиток фінансового контролю у Збройних Силах України. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка*. 2011. № 127. С. 5–9.

References

1. Vasechko, L. I. (2009). The relation between the terms “financial mechanism”, “financing mechanism”, “financial security”, “financial regulation”. *Bulletin of the Lviv University*, 2009, 41, 103–107 [in Ukrainian].
2. Dekhtiar, N. A., Liuta, O. V., & Pihul, N. H. (2011). *Financial mechanism of activity of economic entities*. Sumy: Universytetska knyha [in Ukrainian].
3. Iefymenko, T. I. (2017). Conceptual framework of further development of public finance management system. *Economy of Ukraine*, 3, 3–19 [in Ukrainian].
4. Malovanyi, M. I. (2016). *Financial aspects of the functioning of the system of social protection of the population in Ukraine*. Uman: Sochinskyi M. M. [in Ukrainian].
5. Holota, O. P. (2008). *Financial support for the social sphere of the Armed Forces of Ukraine in the conditions of their reform* (Master's thesis). Kyiv [in Ukrainian].
6. Semenikhin, I. M., Medvediev, Yu. B., & Vashchenko, I. V. (2006). *Financial support of the Armed Forces in the market economy of Ukraine*. Kyiv: VD Buraho [in Ukrainian].
7. Chimyshenko, S. M. (2012). *Budgetary mechanism for financing the personnel of the Armed Forces of Ukraine* (Master's thesis). Kyiv: Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni T. Shevchenka [in Ukrainian].
8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2018). *On the national security of Ukraine* (Act No. 2469-VIII, June 21). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> [in Ukrainian].
9. National Institute for Strategic Studies. (n. d.). *Financing state power institutions: a comparative analysis of the situation in Ukraine and leading European countries*. Retrieved from <http://old.niss.gov.ua/Monitor/December2009/18.htm> [in Ukrainian].
10. Semenikhin, I. M. (2003). Principles of financial support of the Armed Forces of Ukraine. *Theoretical and applied issues of economics*, 2, 238–245 [in Ukrainian].
11. Ohinska, A. Yu. (2018). Social protection of the population and financial mechanism of its realization: theoretical and conceptual section. *Economy and the state*, 4, 131–136 [in Ukrainian].
12. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). *On charity work and charity organizations* (Act No. 5073-VI, July 5). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17> [in Ukrainian].
13. Kupalova, H., Alekseienco, O. (2011). Improvement and development of financial control in the Armed Forces of Ukraine. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv*, 127, 5–9 [in Ukrainian].